

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

ΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ

[Σελίδες ἐκ Θεσσαλικοῦ Ἡμερολογίου]

5 Αὐγούστου.

ΕΙΣ τὰ δροσερὰ χωρία τοῦ Πηλίου, τὸ θέρος, ὁμοῦ μετὰ τὰ ὥραϊα τῆς Δήμητρος δῶρα, φέρει καὶ τὰς χαρμολύπους πανηγύρεις, σπανιζούσας ἄλλως κατὰ τὸν χειμῶνα. Τὸ τοιοῦτον, μακρὰν τοῦ νᾶ εἶνε τυχαῖον, μαρτυρεῖ τὴν πρόνοιαν τῶν προγενεστέρων, οἵτινες καθιέρωσαν ὥστε νὰ πανηγυρίζωνται μετὰ πλείονος μεγαλοπρεπείας αἱ κατὰ τὸ θέρος τελούμεναι ἑορταὶ καὶ οὐχὶ αἱ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἕνεκα τῆς ἐξ αὐτοῦ ἐπερχομένης διακοπῆς τῆς συγκοινωνίας.

Τὰ πανηγύργια δὲ ταῦτα, ὡς λέγονται κατὰ τὴν ἐπιτόπιον ἑκφρασιν, λαμβάνουσιν ὅλην αὐτῶν τὴν μεγαλοπρέπειαν ἰδίως ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε εὖδιος. Ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς παραμονῆς ὁ ἱερεὺς μετὰ τῶν πιστοτέρων ἐκ τῶν πιστῶν καὶ σεβαστῆς ὁμάδος γυναικῶν τελεῖ ἄγρυπνίαν ἐν τῷ ναῷ ἢ ἐν τῷ ἐξωκκλήσιῳ τοῦ μνημονευομένου ἁγίου. ἂν μάλιστα τὸ ἐξωκκλήσιον κεῖται μακρὰν τοῦ χωρίου, τότε παραλαμβάνουσι καὶ τὰ πρὸς ὕπνον χρεῖ-ώδη, βελόνταις καὶ καρπέταις, καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τὸν νάρθηκα ἢ ἐντὸς τοῦ ναΐσκου ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναπαύουσι τὰ ἐκ τοῦ δρόμου κεκμηκότα μέλη των πλησίον ἀλλήλων οἱ εὐλαβεῖς συνοδοιπόροι.

Τὰ κατηφῆ πρόσωπα καὶ ὁ κλαυθμηρὸς τόνος τῆς φωνῆς πάντων, ἔτι δὲ οἱ συχνοὶ ἀναστεναγμοὶ των, μαρτυροῦσι τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣν προὔξενησεν αὐτοῖς ἡ ἀκρόασις τοῦ συναξαρίου περὶ τῶν βασάνων τοῦ ἁγίου, καὶ μόνος ὁ ἱερεὺς τηρῶν θαυμα-

στήν ἀπάθειαν, ἴσως δὲ καὶ μελαγχολῶν καθ' ἑαυτὸν διὰ τὴν δύναμιν τῶν διηγησέων του, ἐξακολουθεῖ μετὰ φαιδρότητος διδάσκων τὴν εὐλάβειαν κατὰ τρόπον, ὃν θὰ ἐζήλευον πολλοὶ διδάσκαλοι καὶ ἱεροκήρυκες.

Συνήθως τὰ ἐξωκκλήσια κεῖνται ἐπὶ ράχεων, πολλὰ ὅμως ὑπάρχουσι καὶ παρὰ τὴν παραλίαν ἐκτισμένα ἐπὶ βράχων ἢ πλησίον σταλακτητοκοσμήτων σπηλαίων. Τὰς δὲ πανηγύρεις τοῦ Πηλίου δύναται τις νὰ διαίρῃ εἰς δύο εἶδη, καθαρῶς θρησκευτικὰς καὶ ἐπιδεικτικὰς· αἱ πρῶται εἶνε αἱ γινόμεναι εἰς ἐξωκκλήσια, αἱ δὲ ἄλλαι εἶνε αἱ γινόμεναι εἰς τὰ καθολικά, ἥτοι κεντρικοὺς ναοὺς· περιττὸν δὲ θὰ ἦτο νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι αἱ πρῶται ὅλον ἐν ὑποχωροῦσιν εἰς τὰς δευτέρας.

Ἀπὸ τῆς ἐνάτης πρωϊνῆς ὥρας, ὅτε πλέον ὁ ἥλιος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ αἴγλῃ λούει διὰ τοῦ φωτός του τὰς ράχεις καὶ τὰ δάση, τὰ ὄρη καὶ τὰς φάραγγας, ἐπὶ δὲ τῶν ἐλαφρῶν κυματισμῶν τοῦ Αἰγαίου ρίπτει οἰονεῖ σωροὺς φλωρίων ἢ χρυσῶν ἀστέρων, ὅτε οἱ τέττιγες ἐν δαιμονικῇ συναυλίᾳ ψάλλουσι τὸ θερινόν των ᾄσμα, ὁ ἱερεὺς κρούει τὸ *σήμαντρον* ἢ τὴν *καμπάνα* καλῶν τοὺς πιστοὺς εἰς συνάθροισιν. Ταυτοχρόνως εἰς τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου παρατηρεῖται μεγάλη κίνησις. Αἱ μητέρες μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτῶν ἐτοιμάζονται γὰρ τὸ *παγκύρ*. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παραλαμβάνουσιν ἐκτὸς τῆς συνήθους *λειτουργιᾶς* καὶ τὸ *τάμμα* των, κουκούλια, ἢ λαμπάδα ἢ ἀργυροῦν τι νόμισμα, ἵνα τὸ προσφέρωσιν εἰς τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ἢ τοῦ Ἀγίου, ἐπειδὴ ἐσώθησαν ἐκ νόσου ἢ ἐπέτυχον εἰς τὰ σχέδιά των ἢ ἐπειδὴ ἐλπίζουσιν ὅτι διὰ τῆς προσφορᾶς ταύτης ἐξασφαλίζουν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν προστασίαν τοῦ Ἀγίου.

Ὅταν ὑπάρχουσι πολλοὶ ἱερεῖς, εἰς ἐξ αὐτῶν κάθεται παρὰ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ καὶ εἰσπράττει πεντάλεπτα, ἀντ' αὐτοῦ δὲ γράφει τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ἐπὶ χάρτου ἵνα τὰ *μνημονεύσῃ* βραδυτέρων. Καὶ δίδουσιν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἀπλοϊκώτεροι ἐκ τῶν ἀνδρῶν πολλὰ τοιαῦτα πεντάλεπτα.

Πάντες σχεδὸν οἱ ἐπὶ τοῦ Πηλίου ναοὶ περιστοιχίζονται ὑπὸ μεγάλων καὶ ὑψηλῶν δένδρων, κυπαρίσσων ἢ πλατάνων ἢ δρυῶν, ἰδίᾳ δὲ ἡ πρὸ αὐτῶν πλατεῖα· σκιαζομένη ὑπὸ τῶν δένδρων τούτων παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους κατὰ τὴν θερινὴν ἐποχὴν ἀπόλαυσιν παραδεισίου δροσιᾶς· πλησίον τῆς πλατείας ταύτης πολύκρουνος

κρήνη χύνει τὸ κρυσταλλῶδες καὶ διαυγές ὕδωρ τῆς ἐντὸς μορ-
 μυρίζοντος ρυακίου καὶ αἱ φλύαροι χελιδόνες μετὰ μαθητικοῦ θο-
 ρύβου λαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ ἢ πηλὸν διὰ τὴν φωλεάν των.

..

Ἐκάστη συνοικία ἔχει καὶ τὸ καθολικὸν τῆς, ἅνευ δ' αὐτοῦ
 δὲν εἶναι συνοικία. Ὅταν δὲ ἡ πανήγυρις τελεῖται εἰς τοῦτο τὸ
 καθολικόν, τότε ἅπαντα ἡ συνοικία ἐορτάζει καὶ κατὰ συνέπειαν
 δέχεται τὰς ἐπισκέψεις τῶν περίεξ συνοικιῶν.

Ἐκ πάντων τῶν μερῶν τοῦ χωρίου, ἔτι δὲ καὶ ἐκ γειτονικῶν
 χωμῶν προσέρχονται πανηγυργιώταις, σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις,
 φοροῦντες τὰ καλλίτερά των φορέματα. Ἀκόμη σώζονται πολλαὶ
 βράκαις καὶ ἡ κόφαις αὐτῶν ἀπαστράπτουσαι εἰς τὸ φῶς τοῦ
 ἡλίου κροτοῦσι κατὰ τὸ βᾶδισμα ἐκ τῆς πολλῆς κόλλας, δι' ἧς
 τὰς ἐφόρτωσεν ὁ βαφεύς. Τὸ φέσι, ἀπλοῦν ἢ τσακιστόν, μὲ τὴν
 μακρὴν ἢ κυανὴν φούντα, φέρεται μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ κεφαλῆς
 ὑπερηφάνου. Ἡ δὲ τσακά, ἐρριμμένη ἀφελῶς ἐπὶ τοῦ ὤμου ἕνεκα
 τῆς θερμότητος, ἐπιτρέπει νὰ φαίνωνται ἔμπροσθεν μὲν καὶ κατὰ
 τὰ πλάγια ἡ τραχιὰ καὶ τὰ μανίκια τοῦ ὑποκαμίτου, λευκό-
 τατα καὶ καλῶς σιδηρωμένα, ὀπισθεν δὲ ἡ ἐρυθρὰ φόδρα καὶ τὰ
 δέματα τοῦ μεϊντανογελέκου. Κάτω δὲ πρὸς τὴν λευκότητα τῶν
 περικνημίδων ἀντιτάσσεται ἡ μακρότης τῶν ὑποδημάτων ἢ ἡ
 ἐρυθρότης τῶν τσαρουχιῶν.

Τὸ παράστημα τῶν ἀνδρῶν τούτων εἶναι ἀγέρωχον καὶ ὑπε-
 ρήφανον, τὸ δὲ βᾶδισμα μεγαλοπρεπές. Καὶ ὅμως ὁσημέραι οἱ
 βρακάδες ἐλαττοῦνται καὶ τὰ φέσια ὑποχωροῦσι πρὸ τῶν πέλων
 τῶν φράγκων, ἥτοι τῶν φορούντων πανταλόνια. Τὴν μεταβολὴν
 δὲ τῶν ἀνδρικῶν ἐνδυμάτων παρηκολούθησαν καὶ τὰ γυναικεῖα.
 Παρὰ τὸ ἀρχέγονον φουστάνι καὶ τὸ καλαμκιρὶ ἢ τὸ μαφέσι,
 παρατάσσεται στίχος ἐσθήτων καὶ πέλων μετὰ ριπιδίων καὶ ἁλε-
 ξηλίων τοῦ τελευταίου συρμοῦ.

Ἄλλοτε εἰς τὰς πανηγύρεις, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ὁδοιπορίαν,
 προηγίτο ὁ σύζυγος ἢ ἀφέντης, ἡκολούθει δὲ ἡ σύζυγος, ἡ μάνα,
 πορευομένη ἀνυπόδητος καὶ ἔχουσα δεδεμένα ὀπισθεν τῆς ὀσφύος
 ἡ κρατοῦσα ὑπὸ τὴν μασχάλην τὰ παπούτσια, χάριν οἰκονομίας,
 καὶ μετ' αὐτὴν—σπανίως ὅμως καὶ ἰδίᾳ ὅταν ἡ δουλειὰς τοῦ
 σπιτιοῦ ἐτελείωνον—ἦρχετο καὶ ἡ θυγάτηρ ὀδηγουμένη οὕτω πρὸ
 τοῦ δημοσίου πρὸς θεάν, ὡς ὀδηγεῖται ὁ ἄμνος πρὸς τὴν σφαγὴν.
 Ἀλλὰ τὴν σήμερον, ὅτε τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο
 καταργοῦνται, κατηργήθη κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ἐθιμοταξία αὕτη
 —ὁ σύζυγος παρακολουθεῖ τὴν κυρίαν φέρων ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὸ

ριπίδιον ἢ τὸ ἀλεξήλιον αὐτῆς, ἡ δὲ θυγάτηρ ἐμφανίζεται συχνότερον εἰς τὸ παζὰρ καὶ εἰς τὸν χορόν· ἔγεινεν ἀπλουστάτη τις μετατροπὴ τῶν ἐπιθέτων· ὁ ἀφέντης ἐγένετο πατέρας, ἡ δὲ μάγνα μετεβλήθη εἰς κυρίαν.

∴

Ἀπὸ τῆς προτεραίας πολλοὶ μικρέμποροι ἐξήπλωσαν τὰ ἐμπορεύματά των ὑπὸ τὸν νάρθηκα ἢ κάτωθεν σκιάδων ἐκ κλάδων πλατάνου, αὐτοὶ δὲ εἶναι κυρίως οἱ δίδοντες τὴν πανηγυρικὴν ὄψιν τῆς ἡμέρας. Ἐδῶ τσόχαις καὶ κασμίραις καὶ τσίτσια καὶ κορδέλλαις ποικίλων χρωμάτων, ἐκεῖ ὑποδήματα καὶ τσαρούχια καὶ παντόφλαις διαφόρων σχημάτων, περαιτέρω ψιλικὰ διάφορα, δακτυλίδια, σκουλαρίκια καὶ καρφίτσαις, ἔτι δὲ παιγνιδάκια καὶ ζαχαρωτὰ διὰ τὰ παιδία, καὶ κατωτέρω καινουργῇ καζάνια, τεντζερέδια, μπρίκια καὶ ταψιά—αὐτὰ δὲ εἶναι τὰ καλόμοιρα προικιά, πχιανῆς θὰ εἶναι ἡ τύχη! . . .

Ὁ θόρυβος καὶ αἱ φωναὶ τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν λοταρτζήδων, τὰ ἄσματα καὶ αἱ φωναὶ τῶν διασκεδαζόντων παλληκαριῶν, οἱ γλυκεῖς ἤχοι τῶν βιολιῶν, οἱ κλαυθμηρισμοὶ τῶν συμπεισθέντων νηπίων, ὁ κρότος τῆς καμπάνας, οἱ ὀγκανισμοὶ τῶν ὄνων, πάντα ταῦτα καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν παραγομένη εὐχάριστος ποικιλία ὑπερβαίνει πᾶσαν περιγραφὴν.

Ἐμπορικὴ πανήγυρις διὰ Β. Διατάγματος ὠρισμένη μία μόνον ὑπάρχει καθ' ὅλον τὸ Πήλιον, ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ χωρίου Μούρεσι, τελουμένη τὴν 24 Ἰουνίου καὶ ἀποφέρουσα ἄρκετὸν ποσὸν εἰς τὴν κοινότητα τοῦ χωρίου. Αἱ δὲ ἀγοραπωλησίαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίᾳ ἔτη κατήντησαν ἄρκετὰ μεγάλα· ἔνεκα τοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ κυρίως τῆς Αἰγύπτου εἰσερχομένου πλούτου.

Πρὸ εἰκοσαετίας, ὅτε ἤχμαζε καὶ ἡ βιομηχανία τῶν Ἀμπελακίων, ἐγένετο ἄρκετὴ συναλλαγὴ καὶ τοῦ Πηλίου μετὰ τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἣν οἱ ἐντόπιοι μετέφερον καὶ ἐπώλουν τὰ ὑπὸ τῶν γυναικῶν των ὑφαινόμενα στερεὰ σκουτζά, ἀλλ' ἄφ' ὅτου ὁ ἀείμνηστος Κασσαβέτης καὶ ἄλλοι τινὲς ἠνέωξαν τὴν πρὸς τὴν Αἰγυπτὸν ὁδόν, ἔκτοτε τὰ χωρία τοῦ Πηλίου ἐγένοντο τὰ πλουσιώτερα πάσης τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τῆς ιδρύσεως δὲ ἀξιολόγων σχολείων, ἐν Ζαγορᾷ ὑπὸ τῶν Κασσαβετῶν καὶ ἐν Τσαγκαράδῃ ὑπὸ τῶν Ἀχιλλοπούλων, τῶν Καρταλῶν καὶ τοῦ Στυλιαρᾷ, ἔτι δὲ ἐν Πορταριᾷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἀθανασάκη καὶ διὰ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Ζαγοραίου Κρήτσκη, οἱ κάτοικοι ἀνεπτύχθησαν διανοητικῶς. Εἶναι ὁμῶς ἀληθές ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ἐγένετο βρα-

δεῖα καὶ ὅτι σήμερον μάλιστα δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἐν τρίτον τῶν κατοίκων μετέχει τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν μέχρις ἐσχάτων διατηρηθεῖσαν τουρκοκρατίαν. Μ' ὅλα ταῦτα οἱ Πηλιορείται εἶναι οἱ ἀγαθότεροι πάντων τῶν τῆς Ἑλλάδος κατοίκων, φιλόξενοι καὶ εἰρηνικοί, ὡς σαφῶς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐγκλημάτων καὶ ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης τῆς ἐκδηλουμένης κατὰ τὰς πανηγύρεις.

..

Ἐν ἐκ τῶν ὥραίων ἐθίμων, ἅτινα καθιέρωσαν οἱ προγενέστεροι εἶναι τὸ ἐξῆς. Ὄρισαν ὥστε εἰς ἕκαστον *μαχαλᾶν* νὰ γίνηται μία ἢ δύο τὸ πολὺ πανηγύρεις κατ' ἔτος, τοῦτο δὲ ἵνα ἔχῃ καὶ οἱ ἄλλοι *μαχαλάδες* τὰς πανηγύρεις των· κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ τῆς πανηγύρεως ὅλοι οἱ πανηγυρισταὶ *μσαφιρεύουντι*, ἥτοι φιλοξενοῦνται εἰς τὰς οἰκίας τῆς συνοικίας αὐτῆς. Διὰ τοῦ ἐθίμου τούτου *γνωρίζονται* πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι, αἱ φιλικαὶ σχέσεις των συνδέονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ παρέχεται εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῇ τις τοὺς ἀπομακρυνθέντας συγγενεῖς καὶ φίλους του· ἄλλως θὰ διεκόπτετο πᾶσα σχέσις καὶ δὲν θὰ ἐγνώριζεν ὁ εἰς τὸν ἕτερον, ἐκτὸς ἂν συνέπιπτε νὰ γειτονεύωσι τὰ ἀμπέλια ἢ τὰ χωράφια των. Εὐγενές καὶ ὑψηλὸν ἐν τῷ σκοπῷ τὸ ἔθιμον τοῦτο πρέπει νὰ διατηρηθῇ διὰ παντός, ἐπειδὴ ἐσχάτως παρετηρήθησαν ἀπόπειραι πρὸς κατάργησίν του ἀποτυχοῦσαι εὐτυχῶς.

Ἀφ' ἐσπέρας ἐτοιμάζονται τὰ φαγητὰ καὶ τὰ φροῦτα, ἀνάλογα πρὸς τὴν ἐποχὴν, καὶ ἀνοίγεται τὸ *βαρέλι* τὸ προωρισμένον διὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐπειδὴ ἡ σκέψις τῆς φιλοξενίας αὐτῆς ἀπασχολεῖ τὴν οἰκογένειαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Καὶ γίνεται λοιπὸν περὶ τὴν μεσημβρίαν φιλονεικία εὐχάριστος διὰ τὸν ξένον περὶ τοῦ τίς θὰ φιλεύσῃ αὐτόν· ἐπὶ τέλους δὲ εἰς ἕξ ὅλων ὑπερισχύει.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φιλοξενουῦντος ἐπικρατεῖ γενικὴ χαρὰ καὶ ἐγκάρδιος δεξίωσις. Ἡ θυγάτηρ ἢ καὶ ἡ ἴδια οἰκοδέσποινα προσφέρει εἰς τοὺς προσελθόντας *γλυκὸ καὶ ρακὶ* ἐξηγμένον ἐκ στεμφύλων καὶ μούρων, μεθ' ὃ στρώνεται ἡ τράπεζα, ἀντικαταστήσασα ἐν ταῖς πλείσταis οἰκίαις τὴν ἀρχαίαν *τάβλαν*. Πολλαχοῦ βλέπει τις τὰ πιάτα πλήρη μὲν διαφόρων ὀρεκτικῶν φαγητῶν, ἀτάκτως ὅμως πρὸ τῶν *μουσαφιρέων* τοποθετημένα, ἀλλὰ καὶ εὐρωπαϊκὰ σερβίτσια οὐκ ὀλίγα ἀπαντῶνται. Γίνεται οἷονεὶ πόλεμος τις περὶ ἐπικρατήσεως τοῦ νεωτερισμοῦ, συχνὰ δὲ ἀφελῆς τις συμπέθερος ἢ πάππος ἢ μπάρμπας ἀκούεται ἐκφωνῶν :

— Τί μ' φέριτι, βρέ, ἰδῶ ἕνα σουρὸ πχιᾶτα καὶ πουτήργια ;...
Φαὶ μαναχὰ νάχητι πουλύ, γιατί ἤρθα μᾶ ὦρα δρόμου . . .

Κατὰ τὸ γεῦμα λέγονται πολλαὶ εὐχαί, ὡς π. χ. καὶ τοῦ χρόνου, καλὴ χρονία, τ' χρόν' καλλίτιρα, μιγάλ' ἢ χάρ' τ' ἀγίου, γὰρ ζήσ' ἀπ' μᾶς ἀντάμονι, στοῦ γάμου τ'ς λεύτιρ κή τ'ς γέρ' καλὴ ψυχή, ὁ αἰὼς γὰρ βοήθειά μας, καλὰ σιχαρίκια. Ἡ τελευταία αὕτη εἶνε ἡ συνηθεστέρα, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὰ ἀπόντα μέλη τῆς οἰκογενείας, ἐπειδὴ πᾶς οἶκος θὰ ἔχη τοῦλάχιστον 2—3 ταξιδευμένους συγγενεῖς, ἡ δὲ λέξις σιχαρίκια, ἐκ τοῦ συγχαίρειν, σημαίνει συνεχδοχικῶς τὰς καλὰς ἀγγελίας.

• •
•

Μετὰ τὸ γεῦμα ἔρχονται αἱ ἐπισκέψεις. Ἀπὸ 5—10 οἱ πανηγυρισταὶ θὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς πέριξ οἰκίας. Εἰς αὐτοὺς προσφέρεται γλυκὺς ἐντόπιος οἶνος καὶ στραγάλια ἢ ἄλλο τι φροῦτον τῆς ἐποχῆς. Ἐπὶ 2—3 ὥρας ἐξακολουθεῖ τοῦτο, εἶτα δὲ—ἄλλ' ἰδοὺ ὁ τύμπανος μετὰ τοῦ αὐλοῦ καλοῦσιν εἰς τὴν χορεύτραν τοὺς πανηγυριστάς. Αἱ γυναῖκες παρατάσσονται ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς, οἱ δὲ ἄνδρες ἀπεναντι καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἐγγύριος μουσική. Νέοι τινὲς ἀρχίζουν τὸν χορόν, ὅστις ἐντὸς βραχείας αὐξάνει, προσερχομένων καὶ ἄλλων καὶ κυρίως γυναικῶν. Αἱ μητέρες, πλήρεις ἐνδιαφέροντος καὶ στενοχωρίας, ὠθοῦσι τὰς θυγατέρας τῶν πρὸς τὰ πρόσω, ἵνα φαίνωνται, καὶ ὑποδεικνύουσιν αὐταῖς εἰς τίος τὸ χέρι γὰρ πιασθοῦν γὰρ χορεύουν. Ὁ ἡγεμὼν τοῦ χοροῦ βλέπων ὅτι εἰς τὸ χέρι τοῦ ἐπιάσθησαν πολλαὶ γυναῖκες καὶ κόραι, σύρει τὸν χορόν διὰ τοῦ μανδουλίου τοῦ πηδῶν ἐν χαρᾷ ἢ ποιῶν ποικιλοσχήμεους στροφάς, ἐν ᾧ οἱ ἀκόλουθοί του κινοῦσι ρυθμικῶς τοὺς πόδας πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἐκαστῇ γυνή, μήτηρ ἢ κόρη, χορεύει μετὰ τινος συγγενοῦς τῆς, ἀπαγορεύεται δ' αὐστηρῶς εἰς τὰς μεμνηστευμένας κόρας γὰρ χορεύωσι μετὰ τῶν μνηστήρων τῶν.

Εἰς τὸν χορόν θὰ δεῖξη ὁ ὑποψήφιος γαμβρὸς τὸν ἐστριμμένον μύστακά του ἢ τὴν στίλβουσαν ἄλυσσιν τοῦ ὥρολογίου του καὶ θὰ παρατηρήσῃ ἀγερῶχος τὰς νέας ἵνα ἐκλέξη ἐξ αὐτῶν μίαν, ἐκεῖναι δὲ πάλιν ἐφόρεσαν τὰ ὠραιότερα φορέματά των καὶ τὰς ὠραιότερας κορδέλλας, καμαρόνουσι δὲ ὑπερφάνως ἢ κοκκινίζουσιν ἐκ τῆς ἐντροπῆς ὅταν κἀνεῖς γαμπρὸς τὰς παρατηρῇ μετὰ προσοχῆς. Ὁ χορὸς ἐνταῦθα ἀναπληροῖ καὶ τοὺς περιπάτους καὶ τὰς ἐσπερίδας καὶ τὰ θέατρα τῶν πόλεων, αὐτὸς εἶνε ὁ παραγωγὸς τοῦ ἔρωτος, ἄνευ δ' αὐτοῦ ἴσως ὁ ἀριθμὸς τῶν συνοικισίων θὰ περιορίζετο μεγάλως, δὲν εἶναι δὰ καὶ πολὺ δημώδης ἡ λατρεία τοῦ ἔρωτος ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ Πηλίου. Ἀμα ὡς κόρη τις ἀρέσῃ εἰς τὸν νέον, εὐθὺς οὗτος θὰ ἐξετάσῃ περὶ τῆς προικὸς

της — τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον — καὶ ὅταν αἱ περὶ αὐτῆς πληροφορίες εἶναι εὐχάριστοι, στέλλει τὴν *προξενήτραν* εἰς τοὺς γονεῖς τῆς κόρης ζητῶν αὐτὴν εἰς γάμον, ὅταν δὲ καὶ ἐκεῖνοι θεωρήσωσιν ἄρκετὰ τὰ προσόντα τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ των ἀποφασίζουσι καὶ τὰ *τελειόνοισι*, τότε δὲ ἀναγγέλλεται εἰς τὴν κόρην ἡ ἀπόφασις τῶν γονέων ὡς γεγονὸς τετελεσμένον. Καὶ οὐδέποτε ἀνθίσταται ἡ κόρη εἰς τὴν θέλησιν τῶν γονέων· εἶναι ἄλλως τε κοινοτάτῃ ἐνταῦθα ἡ φιλοσοφία τῆς *ράβδου*.

Ὑπὸ τὴν τελευταίαν ἔποψιν τὰ *παγκύργια* τοῦ Πηλίου ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ *παζάρια* τῆς Ἀνατολῆς, αἱ δὲ νέαι ἔχουσι πρὸς τοὺς νέους οἷαν σχέσιν τὰ ἐμπορεύματα πρὸς τοὺς ἀγοραστάς.

Ἐν τοσούτῳ ὁ χορὸς ἐξακολουθεῖ ἄκμαϊος, τὸ *τυμπανόξυλον* βαρὺ ἀπειλεῖ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν νὰ θραύσῃ τὴν κοιλίαν τοῦ τυμπάνου, οἱ ἔμποροι πωλοῦσιν ἐν φωναῖς τὰ λείψανα τῶν ἐμπορευμάτων των *ῥσα ῥσα*, οἱ παῖδες μὲ τὰς νέας *σουρίχτρας* των ἐκχωφαίνουσι τὸν κόσμον, αἱ μητέρες μετὰ πρωτοφανοῦς ἀφελείας προσφέρουσι τοὺς παλλεύκους μαστούς των εἰς τὰ *πειναλέα* στόματα τῶν νηπίων, τὰ *βιολιά* παίζουσι ἐντὸς τοῦ παρακειμένου καφενείου, ὑπὸ τοὺς ἥχους δ' αὐτῶν νέοι τινὲς χορεύουσι τὸν *κλέφτικον* ἢ τὸν *καρσιλαμᾶ*, ὁ ἱερεὺς κρούει τὸν κώδωνα διὰ τὸν ἐσπερινόν, ὁ δὲ ἥλιος ἀποχαιρετῶν τὴν *χαρμόσουνον* αὐτὴν συνάθροισιν κρύπτεται ὀπισθεν τοῦ βουνοῦ, ἐνῷ τὰ πρὸς ἀνατολὰς νεφύδρια λαμβάνουσι τὰ ὠραιότερα χρώματα.

[·Ε· Τσαγκαράδα·]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΔΡΑΚΤΑΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Εἰς *μυταρᾶν*

Ἦγουν, τοὔτέστι, δηλαδή, μὲ ἄλλους λόγους, ἦτοι:
Ποτέ μου δὲν ἀπῆντησα σὰν τὴν ὀδική σου μύτη!

Εἰς *χάχαν*

Γελᾷς μὲ ὅ,τι ὀδῆς, μ' ὅ,τι σοῦ ποῦνε,
καὶ δὲν γελᾷς μὲ σέ, ποῦ σέ γελοῦνε.

ΑΔΟΥΠΗΣ